FIT - TRIBUNAL GHAL TALBIET ZGHAR

Gudikatur: Dr. Claudio Żammit B.A. LL.D. M. Jur (Eu. Law)

Seduta ta' nhar it-Tnejn, 30 t'Ottubru 2017

Talba Nru: 513/16 CZ

Nutar Dr. Joseph H. Saydon

vs.

Francesca Saveria sive Francis Mifsud

It-Tribunal,

Ra t-talba ta' l-attur imressqa fil-11 ta' Novembru 2016 li permezz taghha talab:

Ir-radd lura lill-attur tas-somma ta' elf, tlett mija u sebgha u sebghin euro u erbatax-il centezmu (€1,377.14) rapprezentanti hlas zejjed li sar bi zball mill-istess attur lill-

konvenuta in segwitu ghal-likwidazzjoni u tqassim tal-wirt tal-mejjet Matteo Calleja li tieghu l-konvenuta hija eredi flimkien ma' ohrajn, liema zball inkixef fis-sena 2015.

L-attur iddikjara illi hallas lill-konvenuta s-somma komplessiva ta' €11,705.60 meta suppost din thallset €10,328.46 u allura €1377.14 zejda bi zball;

Bl-ispejjez inkluz tal-ittra ufficjali numru 15/16 u bl-imghaxijiet mid-data tal-imsemmija ittra ufficjali.

Illi permezz ta' risposta mressqa fl-1 ta' Dicembru 2016, il-konvenuta wiegbet:

Illi d-domandi attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante illi l-azzjoni mressqa mill-attur hija perenta bit-trapass taz-zmien u dan ai termini ta' l-Artikolu 1027 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

Salv kull ecezzjoni ulterjuri.

It-Tribunal;

Ra l-atti;

Sema' t-trattazzjoni bil-fomm ta' l-abbli avukati difensuri tal-partijiet;

Ra illi l-kawza thalliet ghal-lum ghas-sentenza;

Ikkunsidra:

Illi din hija kawza fejn l-attur qed titlob hlas ta' somma li hallas zejjed lill-konvenuta fl-ammont ta' elf, tliet mija u sebgha u sebghin Euro u erbatax-il centezmu (€1,377.14), wara l-likwidazzjoni u qsim tal-wirt tad-defunt Matteo Calleja.

Illi t-Tribunal ra **l-affidavit tal-konvenuta**[1], li permezz tieghu qalet li kienet cemplet lill-attur xi tlieta jew erba' darbiet sabiex tavzah li l-ammont li tahom kien iktar minn dak li kellu suppost jitqassam. Fl-istess hin pero', qalet ukoll illi kienet kull darba tistaqsi lill-attur biex jghidilha x'kellu z-ziju peress li kienet qed tahseb li z-ziju kellu iktar gid li ma ddahhalx fir-rendikont li kien inghatalha mill-attur. Dawn it-telefonati saru lejn l-ahhar tas-sena 2011 u l-bidu tas-sena 2012. Qalet ukoll li dakinhar hi kienet tkellmet ma' hutha kollha u gibdtilhom l-attenzjoni dwar id-diskrepanzi li kien hemm. Minn dakinhar 'l hemm ma kienet irceviet xejn iktar, hlief illi fil-bidu tas-sena 2016 kienet irceviet ittra ufficcjali minghand l-attur sabiex jithallas lura dak li qed jitlob. In **kontro-ezami**[2], qalet li kienet indunat li hemm zball, xahar wara li hadet ic-cheque. Lin-Nutar qatt ma qaltlu biex jiehu lura s-somma in kwestjoni ghaliex hi ma kinitx taf x'kellu z-ziju. Qalet ukoll illi hi kienet qed tigri wara l-attur ghaliex kien hemm zball f'isem ta' cheque ta' wiehed mill-werrieta l-ohra. Qalet ukoll illi hi kienet indunat li kien hemm differenza izda ma setghetx taqta' jekk kinitx ikbar jew inqas.

Illi xehdet ukoll **AnnMarie Darmanin**[3], mill-Bank of Valletta li xehdet dwar bank draft f'dollaru Awstraljan, li kien inhareg, thassar, u rega' hareg iehor minfloku. L-istruzzjonijiet biex jinhareg it-tieni bank draft kien tahom l-attur.

Illi xehed ukoll **l-attur**[4], illi hu kien ghamel il-konteggi mill-gdid meta certu Emanuel Calleja kien qallu li kien hemm diskrepanza kontra dan ta' l-ahhar ta' hamest'elef Euro

---

[1] Fol. 12 et seq

[2] Fol. 27 et seq.

[3] Fol. 33

[4] Fol. 35 et seq.

(€5,000). Ghall-kuntrarju, l-attur sab li d-diskrepanza li kien hemm kienet kontra tieghu innifsu, u sab li kien hallas iz-zejjed lil diversi nies, fosthom lill-konvenuta. Uhud hallsuh minnufih, izda ohrajn ma hallsuhx. In kontro-ezami, qal li l-konvenuta kienet cemplitlu xi tliet darbiet fuq il-kwistjoni ta' l-isem hazin fuq ic-cheque, izda cahad li kienet gibditlu l-attenzjoni ghal xi diskrepanzi fl-ammonti. Sahaq li li kieku gibditlu l-attenzjoni kien jagixxi mall-ewwel ghax ma riedx sold li mhux tieghu.

Illi t-Tribunal ra wkoll in-nota b'dokumenti a fol. 37 tal-process, kif ukoll dik a fol. 44 tal-process, fosthom l-**affidavit**[5] ta' l-attur li xehed dwar kif kien tqabbad minn Charles Calleja li kien ezekutur testamentarju ta' Matteo Calleja sabiex issir il-likwidazzjoni u l-qsim ta' gidu. Qal li lejn l-ahhar tas-sena 2011 kien f'pozizzjoi li jqassam dak dovut lill-werrieta. Kien biss fl-2015 izda, illi certu Emanuel Calleja beda jallega li kien ha inqas minn dak dovut, u beda jakkuza lill-attur bi frodi. Dan ghalhekk qala' d-dokumenti mill-gdid, u ghall-kuntrarju ta' dak allegat, sab li verament kien hemm zball izda kien kontrieh u mhux kontra l-werrieta. Qal li ghal kwantu jirrigwarda l-konvenuta, din kellha tircievi €10,328.46 u mhux €11,705.60.

Illi t-Tribunal ra wkoll in-nota b'dokument a fol. 72 tal-process, u ra wkoll ix-xiehda ta' **Joanna Bartolo**[6],li esebiet statement ta' kont li kellu d-defunt Matteo Calleja. Xehdet ukoll **Dr. Annalisa Debono**[7] li qalet x'kienu l-hlasijiet li harget is-socjeta' MSV Life wara l-mewt ta' Matteo Calleja. Xehed ukoll mill-gdid **l-attur**[8], li qal li kienet kellmitu wkoll xi persuna ohra li nesa x'jisimha dwar l-izball li kien jirrigwarda zball fl-isem tac-cheque, izda mhux fuq l-ammont effettivament imhallas.

---

[5] Fol. 48
[6] Seduta tat-28 ta' Gunju 2017
[7] Ibid.
[8] Ibid.

Illi t-Tribunal ikkonsidra s-segwenti:

Illi l-unika eccezzjoni sollevata mill-konvenuta hija dik tal-preskrizzjoni taht l-Artikolu 1027 tal-Kap. 16 tal-Ligijet ta' Malta:

> 1027. L-azzjoni biex jintalab lura dak li jkun ingħata mingħajr ma kien imiss, meta ma tkunx waqgħet bil-preskrizzjoni bis-saħħa tad-dispożizzjonijiet miġjuba taħt it-titolu dwar il-preskrizzjoni, taqa' bil-preskrizzjoni bl-egħluq ta' sentejn minn dak in-nhar illi dak li lilu tmiss l-azzjoni jikxef l-iżball.

Illi l-attur isostni illi dan l-izball inkixef fl-2015, u dan wara li certu Manuel Calleja baghatlu e-mail (a fol. 52 tal-process) fejn akkuzah bi frodi. Din l-e-mail intbaghtet fit-23 ta' Lulju 2015.

Illi l-konvenuta min-naha l-ohra xehdet illi mall-ewwel (xahar wara) kienet gharrfet lill-attur illi seta' kien hemm xi diskrepanza fl-ammont tac-cheque moghti lilha, izda ma setghetx tkun taf ezattament dwar dan ghaliex ma kinitx taf dwar il-konsistenza specifika tal-gid ta' zijuha Matteo Calleja. It-Tribunal pero' jidhirlu li l-konvenuta kienet kontradittorja fix-xiehda taghha, partikolarment in kontro-ezami[9], ghaliex filwaqt li qalet li indunat li kien hemm zball, qalet ukoll illi lin-Nuar ma qaltlux biex jiehu lura l-ammont in kwestjoni. Lanqas ma n-Nutar talabha dan l-ammont. Effettivament allura l-ammont specifiku f'din il-kawza ma ssemmiex f'dawk iz-zminijiet ta' l-2011/2012. Intant ic-cheque li rega' hareg lil John Calleja fl-Awstralja hareg fuq isem differenti, ghax dan gie rrangat, izda hareg bl-istess ammont ta' qabel, u hadd ma qal xejn.

Illi l-attur min-naha l-ohra jsostni illi lura fl-2011 u l-2012, huwa minnu li l-konvenuta kellmitu, izda dan sabiex jigi rrangat zball fl-isem ta' wiehed mill-werrieta fuq cheque partikolari, u mhux biex tigbidlu l-attenzjoni dwar xi zball fl-ammont tac-cheque.

[9] Fol. 27

Illi t-Tribunal iqis li x-xiehda ta' l-attur hija ferm iktar kredibbli, ghar-ragunijiet fuq imsemmija. Tghid x'tghid il-konvenuta, ma harget l-ebda prova illi fil-fatt lura fl-2011 u 2012 kienet issemmiet il-kwistjoni tal-flus imhallsa zejda. It-Tribunal ra wkoll ix-xiehda tal-werrieta l-ohra kif moghtija quddiem dan it-Tribunal diversament presjedut, u wkoll ma sab l-ebda prova illi l-konvenuta jew dawn ix-xiehda gharrfu lill-attur b'dan l-izball, jew bil-kontra.

F'dan l-istadju, ghalhekk, u gialarabda t-Tribunal jidhirlu li l-izball inkixef fiz-zmien li qed jindika l-attur, sejjer jaghmel referenza ghall-kuncett ta' l-*indebiti solutio*, u kif kopert specifikatament fis-sentenza *Camel Brand Company Limited v. Worldwide Import and Export Company Limited*[10], fejn specifikament inghad:

> Hu ritenut fis-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell, Sede Civili, tal-21 ta' Jannar, 1921 fl-ismijiet "Giovanna Bugeja -vsGiuseppe Riccardo Bugeja", illi "la disposizione del detto articolo 733 dell' Ordinanza No. VII del 1868 (fil-prezent lArtikolu 1027, Kodici Civili) è stata dal patrio legislatore introdotta per rimuovere il dubbio su cui si discute in dottrina, se cioe alla azione per indebito sia applicabile la stessa prescrizione stabilita dalla legge per le azioni di nullita o rescissione dei contratti, contemplata nell'articolo 930 della stessa ordinanza (illum Artikolu 1222, Kodici Civili)". Ghalhekk tkompli tghid din is-sentenza illi "ne segue che essa (art. 1027) ne desume gli stessi caratteri e gli stessi estremi quali sono quelli della prescrizione estintiva ...";

Din is-sentenza, b'referenza ghall-partijiet f'dik il-kawza, kienet kompliet tghid illi:

> "is-socjeta` appellanti tikkontendi illi l-azzjoni minnha proposta ma kienetx preskritta ghaliex hi intavolatha fiz-zmien is-sentejn "minn dak in-nhar illi dak li tmiss l-azzjoni jikxef l-izball". Tkompli tissottometti illi hi ressqet il-prova debita taz-zmien meta sar minnha maghruf l-izball, u din il-prova ma gietx ribattuta mill-kontroparti. Ghal dan is-socjeta` konvenuta appellata tressaq fir-risposta ta' l-appell taghha il-kontroargument illi l-perijodu ta' sentejn jibda jiddekorri minn meta l-attur kellu l-kapacita li jsir jaf bl-izball. Dan, hi tispjegah fis-sens illi l-mument kien dak stess tal-pagament erroneju u mhux minn dak li fih terz estraneju ntebah b'dak l-izball u attira l-attenzjoni tas-socjeta` attrici ghalih. B'din il-kontestazzjoni s-socjeta` konvenuta appellata donnha trid tfisser illi d-dekorriment tas-sentejn kellu jibda jghaddi mill-jum li fih is-socjeta` attrici, u mhux haddiehor, setghet indunat u skopriet l-izball. Ghal din il-proposizzjoni l-Qorti

[10] Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri), 22 ta' Mejju 2009

> jidhrilha li ghandha twiegeb sew il-konsiderazzjoni statwita mill-Qorti ta' l-Appell, sede Kummercjali, tat-3 ta' Frar, 1958 in re: "Edward V. Spiteri -vs- Francis A. Falzon". In referenza ghall-ahhar parti ta' l-Artikolu 1027, fiha nghad illi "dan ma jhalli ebda dubju ta' interpretazzjoni, ghax li kieku l-legislatur ried ifisser dak li jippretendi l-appellanti (fil-kaz in ispecje, is-socjeta` appellata), kien jghidu espressament, kif ghamel fil-kaz tal-preskrizzjoni ta' l-azzjoni redibitorja u ta' l-azzjoni estimatorja fejn fl-Artikolu 1481 (2) [illum Artikolu 1431 (2)] tal-Kodici Civili, jiddisponi illi , 'jekk ma setax ikun li xxerrej jikxef id-difett li ma jidherx tal-haga, iz-zmenijiet ... tal-preskrizzjoni ma jibdewx jghaddu hlief minn dakinhar li seta' jkun li hu jikxef dak id-difett.' Il-lokuzzjoni differenti ta' dawn iz-zewg disposizzjonijiet tal-Kodici juru car li dawn ma jistghux jittiehdu u jinftehmu f'sens wiehed". Bhal f'dak il-kaz, anke l-interpretazzjoni li tittanta toffri s-socjeta` konvenuta mhix sostenibbli.

Illi kwantu jirrigwarda z-zmien li fih inkixef l-izball, dan kien punt kontestat bejn il-partijiet, izda kif gia' inghad, it-Tribunal iqis illi l-mod kif gew prezentati l-fatti mill-attur jaghtu aktar kredibilita' lil dak li sostna hu, milli lill-verzjoni tal-konvenuta. Il-konvenuta kellha kull jedd, jekk verament ma kinitx taf x'kien hemm fil-wirt ta' zijuha, illi tibqa' tinsisti ghad-dokumenti kollha, izda jidher li dan m'ghamlitux u bejn l-2011 (likwidazzjoni tal-wirt) u l-2016 (l-ittra ufficcjali) jidher li kien hemm skiet assolut. Dan ukoll ikompli jipponta kontra l-kredibilita' tal-konvenuta.

Illi fuq dan il-punt tal-kxif ta' l-izball, it-Tribunal jidhirlu li din il-kawza tistrieh sew fuq il-kredibilita' tal-partijiet u tax-xiehda taghhom, u fuq l-apprezzament li dan it-Tribunal irid jaghmel tad-depozizzjonijiet taghhom. Dwar il-provi li ghandu jressaq l-attur dan it-Tribunal jaghmel referenza ghas-sentenza moghtija mill-Onorabbli Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) fl-ismijiet: *Joseph Tonna vs Philip Azzopardi* deciza nhar it-tnax (12) t'April, 2007 mill-Onorevoli Imhallef Dr. Philip Sciberras fejn inghad illi:

> In materja ta' provi, ir-regoli l-aktar prevalenti fl-ordinament guridiku taghna jidhru li huma dawn:
>
> a) Ibda biex ir-regola tradizzjonali tal-piz tal-provi timponi a kariku tal-parti li tallega fatt l-oneru li ggib il-prova ta' l-ezistenza tieghu. Tali oneru hu ugwalment spartit bejn il-kontendenti, sija fuq l-attur li jsostni l-fatti favorevoli li jikkostitwixxu l-bazi tad-dritt azzjonat minnu (*actori incumbit probatio*), sija fuq il-konvenut ghas-sostenn tal-fatt migjub minnu biex jikkontrasta il-pretiza ta' l-attur (*reus in excipiendo fit actor*) – Ara Vol. XLVI/i/5.
>
> b) Fil-kors tal-kawza dan il-piz jista' joxxilla minn parti ghall-ohra, ghax, kif jinghad, 'jista jkun gie stabbilit fatt li juri prima facie li t-tezi ta' l-attur hija sostenuta' – Ara Vol. XXXVII/i/577;

c) Il-gudikant adit mill-meritu tal-kaz hu tenut jiddeciedi *iuxta allegata et probata*, u dan jimporta illi d-decizjoni tieghu tigi estratta unikament mill-allegazzjoni tal-partijiet. Jigifieri, minn dawk ic-cirkustanzi tal-fatti dedotti ghab-bazi tad-domanda jew ta' l-eccezzjoni u l-provi offerti mill-partijiet. Jikkonsegwi illi d-dixxiplina tal-piz tal-provi ssir bazi tar-regola legali tal-gudizzju in kwantu timponi fuq il-gudikant il-konsiderazzjoni li l-fatt allegat mhuwiex veru ghax mhux ippruvat;

d) Il-valutazzjoni tal-provi hu fondat fuq il-principju tal-konvinciment liberu tal-gudikant. Lilu hu moghti l-poter diskrezzjonali ta' l-apprezzament tar-rizultanzi probatorji u allura hu liberu li jibbaza l-konvinciment tieghu minn dawk il-provi li hu jidhirlu li huma l-aktar attendibbli u idoneji ghall-formazzjoni tal-konvinciment tieghu. Naturalment dik id-diskrezzjoni tieghu hi soggetta ghal dak il-limitu legali impost fuqu mill-artikolu 218 tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili li jrid li fis-sentenza tinghata motivazzjoni ragonata li tikkonsenti l-kontroll tal-hsieb logiku segwit fuq appell interpost mis-sentenza. Motivazzjoni din, li jekk jinstab li tirrispondi mal-logika u r-razzjonalita', kif ukoll koerenti ma' l-elementi utilizzati allura skond gurisprudenza konkordi, ma tigix disturbata minn Qorti ta' revizjoni – Ara b'ezempju *Ramchand Kilumal noe vs Jessie Blanco* – App. 30 ta' Gunju, 1912 (Vol. XXIV/i/104)";

Illi ghalhekk la jirrizulta illi l-kxif ta' l-izball sar fiz-zmien indikat mill-attur, it-Tribunal ghandu biss jichad l-eccezzjoni unika tal-konvenuta.

Ghaldaqstant, it-Tribunal qieghed jaqta' u jiddeciedi billi filwaqt li jichad l-eccezzjoni tal-konvenuta, jilqa' t-talba ta' l-attur u jordna lill-konvenuta thallas lill-attur is-somma ta' elf, tlett mija u sebgha u sebghin euro u erbatax-il centezmu (€1,377.14), bl-imghax mid-9 ta' Jannar 2016 (data tan-notifika ta' l-ittra ufficcjali). L-ispejjez, kif mitluba, ghandhom jithallsu mill-konvenuta.

Dr. Claudio Żammit

Ġudikatur

Mary Josette Musu'

Deputat Registratur